

Constructors de consciència i de canvi.
Una aproximació als moviments socials des del Baix Llobregat.
Enric Prat, Mercè Renom, M. Luz Retuerta (dir.), Esther Hachuel (coord.)
Sant Feliu de Llobregat: Edicions del Llobregat. 2009

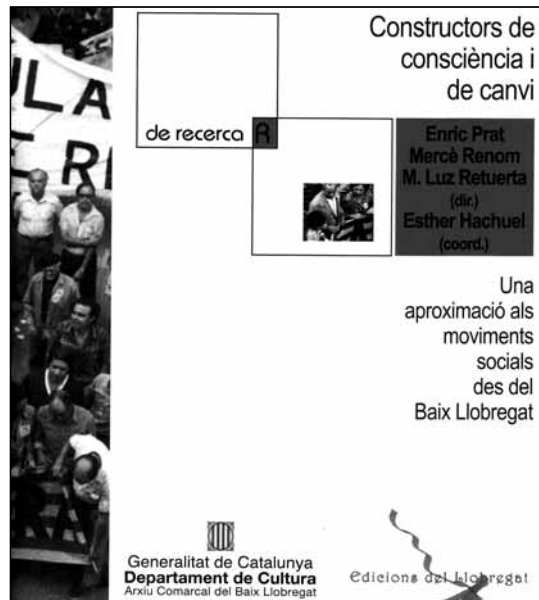
resenyes

ANNA I. ARGILES

L'obra sobre els *moviments socials constructors de consciència i de canvi* vol deixar constància de la importància d'aquests moviments pel que fa a les transformacions socials del passat i el no menys rellevant paper que poden arribar a representar en els canvis d'avui i de demà. La primera part del títol posa de relleu el valor indiscutible que tenen els moviments socials a l'hora de crear consciència de fets i situacions indesitjables per a alguns sectors de la població. Són moviments que normalment comencen sent minoritaris però que, quan aconsegueixen transcendir cap a la societat on neixen, arriben a ser inductors i protagonistes de canvis significatius d'ordre social i polític, a l'hora que també són importants vies de participació creades des de la societat civil. El llibre té la voluntat clara de centrar-se en aquells moviments protagonitzats per homes i dones que els directors del llibre qualifiquen de "desatesos".

L'obra està estructurada en dues parts ben diferenciades. La primera tracta aspectes teòrics i metodològics i recull les aportacions de tres importants historiadors.

Josep Fontana insisteix en la importància de contextualitzar els moviments socials per tal de comprendre'ls millor i com a base per a l'anàlisi dels moviments actuals. Des d'aquest punt de vista, l'autor assenyalava que el fet de no existir un enemic global pel sistema dominant des de la caiguda del mur de Berlín, dificulta l'èxit de les demandes fetes des dels moviments socials d'avui dia. Davant d'aquesta situació, Fontana reivindica la feina dels historiadors i les histo-

riadores com una via útil a l'hora d'identificar i difondre quines són les necessitats socials que donen lloc a les reivindicacions dels moviments socials.

Francisco Fernández Buey destaca en la seva aportació la necessitat de ser curiosos a l'hora d'estudiar moviments socials contemporanis en els quals, moltes vegades, el mateix investigador o investigadora està o ha estat implicat. Com ell mateix diu: "...hay que empezar por superar el

enamoramiento de la propia memoria".

Enric Tello coincideix amb Fernández Buey a destacar la importància que té, quan es vol afrontar l'anàlisi dels moviments socials, la percepció del propi analista, la qual pot arribar a condicionar fins i tot la tria del tema que s'estudiarà. Des d'una perspectiva que parteix, en part, del feminisme de la diferència, Enric Tello parla de la necessitat d'una obertura simbòlica per tal de poder començar a pensar i a actuar de manera diferent de la de l'ordre establert, i que ha de servir per donar significació al sentir comú; un sentir compartit que també crea espai per a reivindicacions relacionades amb la vida quotidiana. Pel que fa a la crisi actual de la política centrada en la representació, Tello reivindica el paper decisiu que poden tenir aquests moviments en futurs escenaris socials.

La segona part del llibre està formada per un seguit d'estudis realitzats per investigadors vinculats a la comarca. Es tracta d'un recull de quinze recerques principalment d'escala comarcal, però també d'escala local que van des del segle XVII fins a l'actualitat.

L'eix vertebrador d'aquest apartat és el cronològic, perquè, en opinió dels directors de la publicació, la variable temporal és un element que ajuda a veure la incidència en moviments posteriors i també la relació entre moviments pròxims en el temps. En conjunt, es tracta de temàtiques diverses sobre realitats concretes situades en un espai proper, la qual cosa permet una major aproximació a diferents aspectes de les quotidianitats corresponents a cada cas.

Els apartats d'aquesta segona part són els següents: *Moviments socials a l'Antic Règim*, amb dues aportacions de Josep Campmany Guillot i una de Mercè Renom; *Moviments socials industrials i agraris entre la Revolució Liberal i la Segona República*, amb treballs de Gràcia Dorel-Ferré, Gemma Tribó i Montserrat Carmona Fernández; *Moviments socials iniciats durant la dictadura franquista*, amb treballs de José Fernández Segura i Elionor Sellés Vidal, Albert Alonso Quiñones, Jordi Sempere Roig, Jesús A. Vila, Josep Campmany Guillot i Javier Gacía Galcerán; *Moviments socials del temps present*, amb treballs d'Alba Garcia, Enric Prat Carvajal, Robert González i David Garcia Jorba, Valerià Paül Carril.

Aquesta segona part, a més de mostrar un interessant ventall de moviments socials esdevinguts a la comarca a partir del segle XVII fins a dia d'avui, mostra també l'existència d'un important nombre d'investigadors que,

de mica en mica, a partir de les seves recerques, van confeint una determinada visió de la comarca. Un visió determinada, no solament per les interpretacions que les autores i autors fan en els seus treballs sobre els moviments que estudien, sinó també perquè, a través de tots aquests estudis, se'ns mostren diferents aspectes de l'evolució d'un territori i els seus habitants. Així, per exemple, podem conèixer diferents trets d'una comarca agrícola, industrial, amb interès pel seu territori, ecologista, feminista, pacifista i okupa. També resulta molt interessant poder observar les diferents metodologies utilitzades pels estudiosos en cada una de les seves feines.

L'acurada edició de l'obra ha tingut presents tots els detalls (compta amb un índex toponímic i un de noms de persones, una àmplia bibliografia i una breu presentació dels autors i autores) i el resultat és un extraordinari volum que de ben segur constituirà una obra de referència per a totes aquelles persones interessades en qüestions relacionades amb els moviments socials, tant des del punt de vista de la metodologia com d'aspectes concrets dels moviments i la comarca.

Una vegada més hem de felicitar el Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat i la Convocatòria de Recerca Col·lectiva, que en la seva VII edició ha donat aquest magnífic fruit.